

EUROPEAN CAPITAL
OF CULTURE

Ελευσίνα

Πολιτιστική Πρωτεύουσα Ευρώπης 2021

Πρώτη Αξιολόγηση

Έκθεση της ομάδας ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων

Βρυξέλλες

Οκτώβριος 2017

Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση είναι απόρροια της συνάντησης που έλαβε χώρα στις 10 Οκτωβρίου 2017 μεταξύ της ομάδας αξιολόγησης και της Ελευσίνας, μιας από τις τρεις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης (ΠΠΕ) για το 2021¹. Στις 9 Δεκεμβρίου 2016², στην Ελλάδα, η Ελευσίνα ανακηρύχθηκε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης (ΠΠΕ) για το 2021 από το Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, με βάση την έκθεση επιλογής της επιτροπής εμπειρογνομώνων. Ο φάκελος υποψηφιότητας είναι στη διάθεση των ενδιαφερόμενων στην ιστοσελίδα της Ελευσίνας 2021³. Η παρούσα έκθεση έχει σαν αποδέκτες την Δημοτική Επιχείρηση Ελευσίνας 2021 και θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιστροφής⁴.

Παρόντες

Τα μέλη ομάδας αξιολόγησης:

Sylvia Amann, Cristina Farinha (Rapporteur) και Agnieszka Wlazel, ορισθείσες από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2015–17

Ulrich Fuchs, Aiva Rozenberga και Pauli Sivonen, ορισθέντες από το Συμβούλιο της ΕΕ 2016-18

Beatriz Garcia, Jiří Suchánek (Πρόεδρος) και Suzana Žilič Fišer, ορισθέντες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2017-19

Alain Hutchinson, ορισθείς από την Επιτροπή Περιφερειών 2016-18

Για την Ελευσίνα:

Διαπούλη, Αγγελική	Καλλιτεχνική Διευθύντρια
Φιλίππη, Μαρία	Διευθύνουσα Σύμβουλος
Τσολακάκη, Παναγιώτα	Υπεύθυνη Αξιολόγησης
Τσουκαλάς, Γεώργιος	Δήμαρχος Ελευσίνας
Καμπάνης, Γαβριήλ	Αντιπρόεδρος Οργανισμού Ελευσίνας 2021

---

¹ Η δράση για τις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης διέπεται από την Απόφαση Νο 445/2014/EU του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής για τους τίτλους 2020 έως 2033, που προβλέπει τρεις τυπικές συναντήσεις εποπτείας μεταξύ των επιλεγμένων πόλεων και της επιτροπής/ του πάνελ. Δείτε: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.132.01.0001.01.ENG

² Δείτε την έκθεση επιλογής στο: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/files/ecoc-2021-greece-selection-report_en.pdf

³ https://eleusis2021.eu/wp-content/uploads/2016/11/ELEUSIS21_BID_BOOK_2016_ENG_outline.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en

Παπαδόπουλος, Δημήτριος Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Ελευσίνας 2021 και του Δημοτικού Συμβουλίου

Επίσης παρόντες ήταν οι Sylvain Pasqua και Gérald Colleaux από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού) και ο κος Καλαμαντής από το Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Έκθεση της Ελευσίνας 2021

Η Δημοτική Επιχείρηση Ελευσίς 2021, πριν από τη συνάντηση, κατέθεσε μια λεπτομερή και περιεκτική γραπτή έκθεση, μαζί με μια σειρά παραρτημάτων. Η έκθεση περιέγραφε τις δραστηριότητες του οργανισμού από την ημέρα της επίσημης ανακήρυξής της ως ΠΠΕ.

Κατά τη συνάντηση, η Ελευσίνα 2021 έκανε μια παρουσίαση που περιλάμβανε το ακόλουθα σημεία:

Διακυβέρνηση και στελέχωση

- Ο Γεώργιος Τσουκαλάς, Δήμαρχος Ελευσίνας, και προσωρινός Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, επιβεβαίωσε την πλήρη στήριξη του Δημοτικού Συμβουλίου προς την ΠΠΕ και δήλωσε ότι η υλοποίηση της πολιτιστικής στρατηγικής (που έχει δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα τους) πραγματοποιείται.
- Η Διευθύνουσα Σύμβουλος, Μαρία Φιλιππή, η οποία διορίστηκε τυπικά μόλις τον Σεπτέμβριο (αν και έχει αρχίσει να εργάζεται άτυπα από το Μάιο) δήλωσε ότι παρά τα εμπόδια που απορρέουν από την εθνική νομοθεσία και επηρεάζουν τη διακυβέρνηση και τη διαχείριση, έχουν αρχίσει προοδευτικά να βαίνουν προς την έννοια της Euphoria.
- Η Δημοτική Επιχείρηση Ελευσίς 2021, Ανώνυμη Εταιρεία της οποίας αποκλειστικός μέτοχος είναι ο Δήμος της Ελευσίνας, ιδρύθηκε τον Απρίλιο 2017 αλλά ήταν σε θέση να αρχίσει να λειτουργεί νομότυπα μόλις τον Αύγουστο, γεγονός το οποίο επέφερε καθυστερήσεις, ιδιαίτερα στους τομείς στελέχωσης, σχεδιασμού και έναρξης των κεντρικών πρότζεκτ. Εντούτοις, η αφοσίωση της ομάδας – κάποια μέλη βρίσκονται σε αυτές τις θέσεις από την εποχή της υποψηφιότητας – και η στενή συνεργασία με το Δημοτικό Συμβούλιο, επέτρεψαν την μερική υλοποίηση του σχεδιασμένου προγράμματος, έστω ανεπίσημα και χωρίς την απαιτούμενη χρηματοδότηση. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από 11 μέλη και έχει συσχεφθεί πολύ συχνά κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους.
- Η επιλογή για την ίδρυση μιας Δημοτικής Ανώνυμης Εταιρείας ήταν απόρροια απόφασης που ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο ειδικά για την ΠΠΕ τον Ιούλιο 2016, ακολουθώντας τα παλαιότερα πρότυπα ελληνικών ΠΠΕ. Όμως, κυρίως εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και του ειδικού νομοθετικού πλαισίου που έχει επιβληθεί στην δημόσια διοίκηση της χώρας, το μοντέλο αυτό αποδεικνύεται ανεπαρκές για τη διαχείριση μιας ΠΠΕ σήμερα, κυρίως λόγω περιορισμών

αναφορικά με προσλήψεις: επιτρέπεται ένας ελάχιστος αριθμός προσωπικού (μέγιστος αριθμός 5 άτομα) και οι προτεινόμενοι μισθοί είναι κατώτεροι από το συνήθη μέσο όρο προκειμένου να προσελκύσουν προσωπικό με ειδικές γνώσεις και διεθνή εμπειρία που χρειάζεται ο οργανισμός. Παρά το γεγονός ότι η επιχείρηση αυτήν τη στιγμή απασχολεί μόλις 4 άτομα και λείπουν ουσιαστικές θέσεις (για παράδειγμα στελέχη επικοινωνίας και μάρκετινγκ), παρουσίασαν στην επιτροπή λογικές προθέσεις για την πρόσληψη προσωπικού στο μέλλον, με μέσους μισθούς – φθάνοντας μέχρι και 40 άτομα προσωπικό το 2021. Πάντως η υλοποίηση εξακολουθεί να εξαρτάται από την άδεια και/ή τις αλλαγές στην νομοθεσία από την Κυβέρνηση,

- Επιπλέον, η λειτουργία κάτω από την ισχύουσα νομοθεσία για δημοτικές επιχειρήσεις, οδηγεί σε περαιτέρω εμπόδια, όπως δυσκολίες στην παροχή υπηρεσιών και εργασιακών συμβάσεων, καθώς και ασαφές καθεστώς όσον αφορά χορηγίες και δωρεές.
- Υπάρχει σημαντική πολιτική στήριξη από περιφερειακές και εθνικές αρχές που είναι ζωτικής σημασίας για την εξέλιξη του έργου: η Περιφέρεια Δυτικής Αττικής στηρίζει με χρηματοδότηση. Το Υπουργείο Πολιτισμού εκπροσωπείται στο Διοικητικό Συμβούλιο και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης προσφέρει βοήθεια σε διοικητικά και νομικά θέματα.

Πρόγραμμα

- Η Καλλιτεχνική Διευθύντρια, Αγγελική Διαπούλη, δήλωσε ότι παρά τις δύσκολες συνθήκες υπάρχει εθνική και διεθνής θετική εκτίμηση για την ιδέα και τα προγράμματα της ΠΠΕ και παράλληλα προθυμία εκ μέρους διαφόρων θεσμών και καλλιτεχνών να συνεργαστούν με την Ελευσίνα 2021. Αναγνωρίζεται ευρέως η δυναμική του site specific χαρακτήρα του προγράμματος και της σύνδεσής του με την τοπική κοινωνία. Σε ορισμένες περιπτώσεις συμπαραγωγής, οι εταίροι ανέλαβαν ακόμη και το χρηματοοικονομικό μερίδιο της Ελευσίνας 2021, καταδεικνύοντας την υψηλή δέσμευσή τους και την ακράδαντη πίστη τους στη δυναμική του έργου.
- Το χρονοδιάγραμμα αναθεωρήθηκε και κάποια πρότζεκτ συγχωνεύτηκαν για τα ενδιάμεσα χρόνια: το πρόγραμμα «Περσεφόνη» (που εστιάζει στην κοινότητα και το δημόσιο χώρο) και το Culture 2030 (ανάπτυξη ικανοτήτων). Στο πλαίσιο αυτού του τελευταίου προγράμματος, ο «Άξονας Δικτύωσης» (Networking Strand), πέρα από τις δραστηριότητες του City ArtLab, προχώρησε στη δημιουργία ενός δικτύου ελληνικών πόλεων, με επιστέγασμα τη νέα πρόταση για την υλοποίηση μιας πρωτοβουλίας για Ελληνική Πολιτιστική Πρωτεύουσα στα πρότυπα της ΠΠΕ.
- Έχουν ήδη υλοποιηθεί 13 πρότζεκτ – ενώ 10 που είχαν σχεδιαστεί δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη – και έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη σχέσεων με κοινά της τοπικής κοινωνίας καθώς και με διεθνή δίκτυα. Παρά τη στενότητα του προϋπολογισμού, η ομάδα συμμετείχε σε συναντήσεις στην Αθήνα με πολιτιστικούς φορείς, σε ολη την Ευρώπη (το Γαλλικό Ινστιτούτο της Αθήνας κάλυψε τα έξοδα αρκετών ταξιδιών στη Γαλλία), την Κίνα και την Ιαπωνία. Έχουν επίσης αναπτυχθεί συνεργασίες με άλλες ΠΠΕ και άλλες πόλεις, όπως η Βρέμη. Το τελικό αποτέλεσμα

είναι ικανοποιητικό: πάνω από 175 επαγγελματίες από την Ευρώπη και τις ΗΠΑ έχουν συμμετάσχει στα διάφορα πρότζεκτ και συναντήσεις που κάλυψαν πολλά Ευρωπαϊκά θέματα ουσιαστικής σημασίας, όπως η προσφυγική κρίση· αρκετοί εγκαταλειμμένοι χώροι στην πόλη επαναχρησιμοποιήθηκαν, δραστηριοποιήθηκαν οι κάτοικοι και τοπικά κοινά που δεν εμπλέκονται συνήθως σε πολιτιστικά δρώμενα και έγιναν διεθνείς επαφές.

- Τα επόμενα βήματα για το 2018 με λέξεις-κλειδιά: δραστηριότητες που θα εστιάσουν ιδιαίτερα στο εργατικό κίνημα και την εργατική τάξη· θα προσληφθούν τέσσερις επιμελητές· το πρότζεκτ “Usual Bread” θα επεκταθεί· θα διεξαχθεί έρευνα για τους δημιουργικούς κλάδους· θα υλοποιηθούν δραστηριότητες στη Δυτική Αττική· θα προχωρήσουν σχέδια ανάπτυξης κοινού· θα ξεκινήσει ένα πρώτο πρόγραμμα κατάρτισης σε site specific τεχνικές· και θα ξεκινήσουν residencies καλλιτεχών.

Αξιολόγηση και Παρακολούθηση

- Το γραφείο αξιολόγησης και παρακολούθησης προβλέπεται να ξεκινήσει σύντομα σε συνεργασία με εξωτερικούς συνεργάτες από το Πανεπιστήμιο Αθηνών που έχουν ήδη επιλεγεί. Η ομάδα μοιράστηκε τον προβληματισμό της για τη δυσκολία που υπάρχει στην εξεύρεση κατάλληλων συνεργατών λόγω της έλλειψης ειδικής εμπειρογνωμοσύνης στη χώρα.

Πολιτιστικές υποδομές

- Το σχέδιο ανάπτυξης πολιτιστικών υποδομών, παρόλο που εξακολουθεί να εξαρτάται από τις αλλαγές στο πρόγραμμα, εστιάζει σε δύο κύριους άξονες: τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων χώρων (ανακαίνιση) και δημόσιων χώρων· και τη δημιουργία νέων υποδομών σε δύο παλαιότερα βιομηχανικά συγκροτήματα. Από αυτήν την άποψη, αντιμετωπίζονται βασικές προκλήσεις λόγω της έλλειψης ειδικής ρύθμισης που αφορά το έργο ΠΠΕ και η ομάδα σχεδιάζει να καταλήξει σε ένα Πλάνο Β για τους χώρους διεξαγωγής και πιο συγκεκριμένα: τον αυστηρό μηχανισμό ελέγχου περιφερειακής χρηματοδότησης όσον αφορά τις κεφαλαιακές δαπάνες· την αδυναμία του Δήμου να προβεί σε προσλήψεις καθώς και τον έλεγχο των προσκλήσεων υποβολών προσφορών· την υπερβολική γραφειοκρατία που διέπει την έκδοση οικοδομικών αδειών· τον συντονισμό των διαφόρων ενδιαφερομένων μερών.

Χρηματοδότηση

- Το 2017 η κατάσταση χρηματοδότησης και ταμειακών ροών είναι καλή, καθώς οι προγραμματισμένες δόσεις από τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν εισπραχθεί έγκαιρα (ή πρόκειται να εισπραχθούν πριν το τέλος του 2017) (περίπου 2

εκατομμύρια). Κάποιοι δωρητές, ιδιαίτερα μεγάλες επιχειρήσεις, έχουν επίσης εκφράσει ενδιαφέρον για χορηγίες και για να γίνουν συνεργάτες της πρωτοβουλίας αυτής.

Επικοινωνία και μάρκετινγκ

- Χωρίς κονδύλια για διαφήμιση, αλλά με σωστή δικτύωση, έχει υπάρξει θετική ανταπόκριση των ΜΜΕ στο έργο και τη σύλληψή του. Ικανοποιητικές συνεργασίες με γραφεία τύπου και άλλους ελληνικούς διεθνείς θεσμούς επιτρέπουν καλή διεθνή κάλυψη. Έχει επίσης υπάρξει σταθερή ανάπτυξη στη δυναμική των κοινωνικών μέσων δικτύωσης.
- Σε συνεργασία με την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, το πρότζεκτ θα εγκαταστήσει ένα «υβριδική πλατφόρμα συμμετοχής και ανάπτυξης κοινού» που θα συνδέεται με την έννοια της έξυπνης πόλης: μια εφαρμογή που επιτρέπει στις τοπικές επιχειρήσεις να έρθουν σε επαφή και να γνωρίσουν τα κοινά τους, σε συνδυασμό με σύστημα ανταμοιβών και σχέδια συμμετοχής.

Συζήτηση

Κατά τη συζήτηση που επακολούθησε, η ομάδα αξιολόγησης (πάνελ) ζήτησε διευκρινίσεις πάνω σε αρκετά θέματα και συνεισέφεραν την εμπειρία τους και συμβουλές. Κάποια από τα θέματα που καλύφθηκαν περιλάμβαναν τα ακόλουθα:

Διακυβέρνηση και στελέχωση

- Το πάνελ ρώτησε για το ρόλο και τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς θα πρέπει να έχει στρατηγικό, ελεγκτικό και συμβουλευτικό ρόλο και όχι εκτελεστικό. Κατά συνέπεια, ο μεγάλος αριθμός στη συχνότητα σύγκλησης του Διοικητικού Συμβουλίου (24 φορές επισήμως, μέχρι στιγμής) θεωρήθηκε υπερβολικός. Ας σημειωθεί ότι, το Διοικητικό Συμβούλιο λειτουργεί προσωρινά, εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων των ελληνικών διατάξεων που βρίσκονται σε ισχύ αναφορικά με τις ΠΠΕ: Ο Δήμαρχος είναι ο προσωρινός Πρόεδρος και η Διευθύνουσα Σύμβουλος είναι ενσωματωμένη στη δομή του Διοικητικού Συμβουλίου. Αυτή η τελευταία περίπτωση δεν είναι συνήθης πρακτική στις ΠΠΕ και μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την αυτονομία όχι μόνον της ομάδας υλοποίησης, αλλά και του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Το πάνελ ανησυχεί επίσης για τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, λόγω του ιδιαίτερα τοπικού χαρακτήρα του και των δυνητικών συγκρούσεων συμφερόντων, καθώς έχει ήδη προτείνει στην έκθεση επιλογής ότι τα μέλη του δεν θα πρέπει να έχουν προσωπικά συμφέροντα ή σχέσεις με το καλλιτεχνικό πρόγραμμα. Το πάνελ έλαβε διαβεβαίωση από μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ότι δεν υπάρχει κάποια τέτοια σύγκρουση συμφερόντων.
- Συζητήθηκαν σε βάθος τα εμπόδια που προέκυψαν εξαιτίας του νομικού πλαισίου μέσα στα οποία λειτουργεί η επιχείρηση. Αυτό το πιεστικό και άλυτο ακόμη θέμα,

πρέπει να επιλυθεί το ταχύτερο δυνατόν, έτσι ώστε να προχωρήσουν οι διαδικασίες στελέχωσης και προμηθειών. Ο Δήμος συνεργάζεται με την κυβέρνηση για να βρεθεί μια πιο ικανοποιητική λύση, με προθεσμία μέχρι το τέλος του έτους. Η περαιτέρω καθιέρωση μιας κατάστασης εξαίρεσης για την ΠΠΕ, με διευκόλυνση διαδικασιών προμηθειών και στελέχωσης, η μετάβαση σε νομική μορφή ιδιωτικού δικαίου ή η επιλογή μιας εκτεταμένης ανάθεσης σε εξωτερικούς συνεργάτες της υλοποίησης του έργου (χωρίς να είναι ιδανική λύση), ήταν εναλλακτικές λύσεις που συζητήθηκαν.

- Αμφισβητήθηκε επίσης το χρονοδιάγραμμα στελέχωσης. Είναι μείζονος σημασίας να υπάρξει ξεκάθαρη στρατηγική για την αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού της εταιρείας. Οι ρόλοι και σχέσεις μεταξύ των διαφόρων σωμάτων και του προσωπικού, θα πρέπει να είναι σαφείς για να εξασφαλίσουν αποτελεσματικότητα στη λήψη αποφάσεων. Το πάνελ τόνισε ιδιαίτερα την απουσία Διευθυντή επικοινωνίας και μάρκετινγκ στην υπάρχουσα ομάδα και την επιτακτική ανάγκη πρόσληψης επιμελητών του καλλιτεχνικού προγράμματος.
  - **Σύσταση 1:** Θα πρέπει να αναθεωρηθεί η στρατηγική για το πώς λειτουργεί το Διοικητικό Συμβούλιο καθώς και η σύνθεσή του. Το πάνελ θα ήθελε να προτείνει να ληφθεί υπόψη ότι η διαφορετικότητα στην τεχνογνωσία (των μελών του ΔΣ), οι σχέσεις τους με διαφορετικούς χώρους (της ανθρώπινης δραστηριότητας) καθώς και η συμπερίληψη μελών εκτός Ελευσίνας και από το διεθνή χώρο, θα προσέφεραν προστιθέμενη αξία (στο ΔΣ). Θα πρέπει να επίσης να εξασφαλιστεί η πλήρης ανεξαρτησία της ομάδας υλοποίησης καθώς και απλές και σαφείς διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου, στην παρούσα φάση, θα πρέπει να εξελιχθεί άμεσα από **εκτελεστική σε στρατηγική**.
  - **Σύσταση 2:** Το πάνελ προτρέπει το Δήμο να προχωρήσει σε συνεργασία με την Κυβέρνηση, ώστε να βρεθεί η καταλληλότερη λύση για το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του οργανισμού, **το αργότερο μέχρι το τέλος του έτους**. Η λύση αυτή θα πρέπει να αναγνωρίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες υλοποίησης έργου της ΠΠΕ που απαιτεί ταχεία λήψη αποφάσεων και διαδικασιών προμηθειών, καθώς και τη δυνατότητα πρόσληψης ειδικών εμπειρογνομόνων.
  - **Σύσταση 3:** Θα πρέπει να υπάρχει ένα έτοιμο σχέδιο προσλήψεων για ολόκληρο το έργο της και τη λειτουργία της ΠΠΕ, έτσι ώστε να ληφθεί υπόψη κατά τις διαπραγματεύσεις με την Κυβέρνηση, για να εξασφαλιστεί η συμβατότητά του με τη νέα λύση διακυβέρνησης. Επιπλέον, θα ήταν σκόπιμο να σχεδιαστεί ένα οργανόγραμμα που θα περιγράφει ρόλους, αρμοδιότητες και σχέσεις μεταξύ όλων των προγραμματισμένων διοικητικών μονάδων και μελών του προσωπικού, ώστε να χρησιμεύσει σαν εργαλείο ανάπτυξης και διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού.

Αξιολόγηση και παρακολούθηση

- Συζητήθηκε η διαδικασία αξιολόγησης και παρακολούθησης και η ομάδα εξήγησε ότι έχει επιλεγεί συνεργάτης από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, λόγω της

εμπειρογνωμοσύνης του στον κοινωνικό και πολιτιστικό αντίκτυπο (ο προηγούμενος ερευνητικός εταίρος, το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας, είχε περισσότερο τουριστικό υπόβαθρο που θεωρήθηκε λιγότερο σχετικό για το έργο). Υπάρχει πρόθεση να διεξαχθεί μια έρευνα του κοινωνικού προφίλ της πόλης, προκειμένου να καθοριστούν οι δείκτες αξιολόγησης της. Προβλέπεται η συνεργασία με τοπικούς νέους ερευνητές για τη διεξαγωγή της έρευνας, έτσι ώστε να αναπτύξουν και οι ίδιοι παράλληλα τις ερευνητικές τους ικανότητες και εμπειρία.

- **Σύσταση 4:** Το πάνελ επιμένει ότι ο ορισμός των δεικτών αξιολόγησης ΠΠΕ θα πρέπει να είναι εναρμονισμένοι με τους στόχους για τον αντίκτυπο στην πόλη, πέρα από το έτος της ΠΠΕ.
- **Πρόταση 5:** Το πάνελ πιστεύει επίσης ότι είναι σημαντικό να εφαρμοστούν πολλαπλές ερευνητικές τεχνικές (ποσοτικές και ποιοτικές) καθώς και να συμπεριληφθούν στην έρευνα ποικίλες εξειδικεύσεις, ιδιαίτερα ειδήμονες στην πολιτιστική πολιτική. Υπό αυτήν την έννοια, συνιστάται η συνεργασία μεταξύ του Πανεπιστημίου Αθηνών και άλλων Πανεπιστημίων με διαφορετική εξειδίκευση – συμπεριλαμβανομένης της εξιδίκευσης σε ποσοτικά δεδομένα. Συνιστάται, επίσης, η εμπλοκή τοπικών ερευνητών (όπως αναφέρθηκε από την ομάδα).

Χρηματοδότηση

- Αναφορικά με τα σχέδια προϋπολογισμού και χορηγιών, το πάνελ επαίνεσε την σωστή ισορροπία και το ενδιαφέρον που έχει ήδη εκφραστεί από ιδιωτικούς επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων επιχειρήσεων. Το πάνελ θα ήθελε να υπενθυμίσει ότι οι χορηγοί αυτοί δεν έχουν καμία ανάμειξη στο πρόγραμμα. Επιπλέον παραμένουν σε μια σχέση επιχείρησης προς επιχείρηση (B2B), χωρίς πρόσθετη επικοινωνιακή αξία.
- Το πάνελ ζήτησε πληροφορίες για τη συνεργασία με την πόλη της Βρέμης και τη δυνατότητα να προσεγγιστεί το Ινστιτούτο Γκαίτε, καθώς η συνεργασία μεταξύ των δυο πόλεων δεν είναι ακόμη σε οικονομικό επίπεδο.
  - **Σύσταση 6:** Θα πρέπει να αναπτυχθεί μια στρατηγική για την προσέλκυση και ενσωμάτωση μικρότερων εταιρειών και επιχειρήσεων ως χορηγών, καθώς και η διαπραγμάτευση για συνεργασίες με μέσα επικοινωνίας, έτσι ώστε να επωφεληθεί περισσότερο η ΠΠΕ σε θέματα χρηματοδότησης και επικοινωνίας, παράλληλα ενδυναμώνοντας την τοπική συμμετοχή και το αίσθημα συνιδιοκτησίας.
  - **Σύσταση 7:** Στο πλαίσιο της συνεργασίας με την πόλη της Βρέμης, το Ινστιτούτο Γκαίτε θα πρέπει να προσεγγιστεί σύντομα, καθώς αυτού του είδους τα εθνικά πολιτιστικά ιδρύματα μπορεί να ορίσουν συγκεκριμένους προϋπολογισμούς για τέτοιες εκδηλώσεις – όμως χρειάζεται να σχεδιαστούν πολύ νωρίτερα.

Πρόγραμμα

- Το πάνελ εξέφρασε την ικανοποίησή του για την πολύ καλή δουλειά που έγινε σε επίπεδο καλλιτεχνικού προγράμματος, την εθνική και διεθνή δικτύωση και τη διάχυση, δεδομένων των μη ιδανικών συνθηκών. Τα θέματα των προσφύγων και του μέλλοντος της εργασίας εμπνέουν και βρίσκονται σε ευθυγράμμιση με τις τρέχουσες Ευρωπαϊκές συζητήσεις. Ένα σημαντικό βήμα επίσης είναι το γεγονός ότι έχουν εμπλακεί ομάδες της τοπικής κοινωνίας, στις οποίες δόθηκε η ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με πολιτιστικά πρότζεκτ. Όμως οι παρούσες συνθήκες εγείρουν προβληματισμούς, καθώς ο οργανισμός στερείται σταθερότητας, ικανοποιητικών πλαισίων και ανθρώπινου δυναμικού για να προχωρήσει στην υλοποίηση του προγράμματος καθώς και στην εμπλοκή του κοινού και του αντίκτυπου.
- Το πάνελ αναρωτήθηκε πώς το θέμα της επετείου της Ελληνικής Επανάστασης (που θα λάβει χώρα το 2021) είναι δυνατόν να έχει διεθνή αντίκτυπο και εάν οι Τούρκοι συνεργάτες θα συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα. Η ομάδα παρείχε τη διαβεβαίωση ότι θα ακολουθηθούν τα αρχικά σχέδια ώστε να δοθεί μια Ευρωπαϊκή διάσταση σε αυτό το ιδιαίτερο ελληνικό γεγονός.
- Η συμμετοχή της ευρύτερης περιοχής της Δυτικής Αττικής στο πρόγραμμα, όπως παρατίθεται στο Φάκελο Υποψηφιότητας, ιδιαίτερα σε σχέση με την πολιτιστική ανάπτυξη και την ανάπτυξη της δημιουργικής βιομηχανίας, δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη ελλείψει μέσων. Η ομάδα ισχυρίζεται ότι απαιτείται ειδικός επιμελητής/δημιουργικός παραγωγός για το συγκεκριμένο θέμα.
  - **Σύσταση 8:** Να συνεχιστεί η εναρμόνιση των πρότζεκτ με την Ευρωπαϊκή διάσταση και να διασφαλιστεί ότι υπάρχουν ικανοί πόροι για την πρόσκληση διεθνών καλλιτεχνών και συνεργατών όπως είχαν προγραμματιστεί. Εστίαση στα πρότζεκτ του φακέλου υποψηφιότητας, εμπλοκή του σχετικού κοινού και διάχυση.
  - **Σύσταση 9:** Να προχωρήσει η έρευνα χαρτογράφησης του πολιτιστικού και δημιουργικού χώρου της περιοχής, ώστε να αναπτυχθούν σχέδια δράσης για τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις και να αποσαφηνιστούν ανάλογα οι ανάγκες στελέγχωσης.

Πολιτιστικές υποδομές

- Πρέπει να γίνουν προσπάθειες ώστε να εφαρμοστεί το σχέδιο πολιτιστικών υποδομών, όπως προβλέπεται από τον φάκελο υποψηφιότητας, ενώ παράλληλα θα μελετώνται εναλλακτικές λύσεις προβλέποντας την πιθανή ύπαρξη, πραγματικών εμποδίων.
  - **Σύσταση 10:** Να προγραμματιστεί ο καθορισμός των χώρων εκδηλώσεων του Πλάνου Β για το πολιτιστικό πρόγραμμα για την περίπτωση που δεν είναι δυνατόν να επιλυθούν εμπόδια που αφορούν ιδιοκτησιακά καθεστώτα και αστική νομοθεσία, μέσα σε ικανοποιητικό χρονικό πλαίσιο.

Επικοινωνία

- Το πάνελ θεωρεί ότι το ενδιαφέρον προπαρασκευαστικό πρόγραμμα που βρίσκεται σε εξέλιξη, (και χαρακτηριστικά του όπως) ο site specific χαρακτήρας του καθώς και η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας, δεν έχουν διαδοθεί ικανοποιητικά ούτε έχουν γίνει γνωστά σε ευρύτερες μερίδες του κοινού.
- Σχετικά με την πρωτοβουλία “υβριδική πλατφόρμα συμμετοχής», η επιτροπή τόνισε την ανάγκη αντιμετώπισης θεμάτων προστασίας δεδομένων ώστε να εξασφαλιστεί η κατάλληλη υλοποίηση και πληροφόρηθηκε ότι η ομάδα είχε ήδη προγραμματίσει συνεργασία με μια ανεξάρτητη αρχή πάνω στο θέμα αυτό.
  - **Σύσταση 11:** Χρειάζεται να δημιουργηθεί ένα λεπτομερές πλάνο επικοινωνίας για ολόκληρο το έργο και να αρχίσει η εφαρμογή του. Είναι ανάγκη να μεταδοθεί η αρχική ιδέα και η διαδικασία της Euphoria μέσα από ξεκάθαρα μηνύματα που θα μπορέσουν να προσελκύσουν εθνικούς και διεθνείς επισκέπτες. Η ομάδα χρειάζεται να συμπεριλάβει το συντομότερο δυνατόν έναν Διευθυντή επικοινωνίας και μάρκετινγκ καθώς και ειδικούς.

Πολιτιστική στρατηγική και κληρονομιά

- Το πάνελ εκφράζει ικανοποίηση για το γεγονός ότι εφαρμόζεται η πολιτιστική στρατηγική και ότι είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του Δήμου. Θα ήθελε να προτείνει να προστεθεί και μια συνοπτική παρουσίαση στα αγγλικά, για να διευκολύνει τη συνεργασία και την ανταλλαγή πρακτικών με άλλες πόλεις.
  - **Σύσταση 12:** Χρειάζεται να γίνει εστίαση και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην εφαρμογή της συνολικής μακροπρόθεσμης πολιτιστικής στρατηγικής του Δήμου, έτσι ώστε να σχεδιαστεί και να εξασφαλιστεί η κληρονομιά της ΠΠΕ. Πρέπει να ενισχυθεί η δουλειά που έχει ήδη γίνει με άλλες ΠΠΕ 2021 ώστε να αναπτυχθεί ένα κοινό σχέδιο για δραστηριότητες κληρονομιάς.

Επόμενα Βήματα

Το πάνελ αναγνωρίζει τη θαυμάσια εργασία που έχει γίνει με αφοσίωση εκ μέρους της Ελευσίνας 2021 από την στιγμή της υποψηφιότητάς της και εκτιμά ιδιαίτερα την προσπάθεια που έγινε κάτω από τις συνθήκες του περιοριστικού οργανωτικού πλαισίου.

Ο βασικός προβληματισμός τώρα είναι να λυθούν τα θέματα διακυβέρνησης, οργανωτικής δομής και στελέχωσης, μέσω της προσαρμογής και του σχεδιασμού ενός νομικού λειτουργικού πλαισίου για την ΠΠΕ. Η υλοποίηση του καλλιτεχνικού προγράμματος απαιτεί σταθερότητα και την αυτονομία της ομάδας υλοποίησης.

Το πάνελ επομένως καλεί την Ελευσίνα 2021 να υποβάλλει μέχρι τέλους Μαρτίου 2018:

- 1/ ενημερωμένο πλάνο διακυβέρνησης, οργανόγραμμα και πλάνο στελέχωσης, λαμβάνοντας υπόψη τη λύση που θα έχει επιτευχθεί με τη βοήθεια της Κυβέρνησης,

2/ ενημερωμένο πολιτιστικό πρόγραμμα με συνοπτική εικόνα του σχετικού προϋπολογισμού καθώς και τα κύρια μελλοντικά ορόσημα για την υλοποίηση της ΠΠΕ,

3/ μια έκθεση προόδου σχετικά με τις προτάσεις του πάνελ (από τις εκθέσεις μετά την επιλογή και την αξιολόγηση) που θα παραθέτει πώς η Ελευσίνα 2021 ενεργεί (ή προτίθεται να ενεργήσει) πάνω σε κάθε πρόταση. Η αρίθμηση των προτάσεων, όπως παρατίθεται στις εκθέσεις, θα πρέπει να διατηρηθεί.

Το πάνελ βρίσκεται στη διάθεση της Ελευσίνας 2021 για ερωτήσεις και συμβουλές, μέσω των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Η Επιτροπή θα συγκαλέσει μια δεύτερη συνάντηση αξιολόγησης στα μέσα του 2019. Το πάνελ πάντως προτείνει μια επίσκεψη παρακολούθησης των εκπροσώπων του στην Ελευσίνα στα μέσα του 2018.

Το πάνελ θα ήθελε να ευχαριστήσει την Ελευσίνα 2021 για την πολύ κατατοπιστική, ειλικρινή και ενδιαφέρουσα συνάντηση και αναμένει τις επόμενες εξελίξεις στο έργο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης.